

Súd: Správny súd v Banskej Bystrici
Spisová značka: 4S/20/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6023200164
Dátum vydania rozhodnutia: 04. 12. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Lukáš Kolibáb
ECLI: ECLI:SK:SpSBB:2025:6023200164.5

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Správny súd v Banskej Bystrici v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Lukáša Kolibába (sudca spravodajca) a členov senátu JUDr. Mgr. Kataríny Haviarovej a JUDr. Michaely Kútikovej, v právnej veci žalobcu: A. A., bytom ul. B. XX/XX, XXX XX C. D., proti žalovanému: Centrum právnej pomoci, Kancelária Banská Bystrica, so sídlom Skuteckého 30, 974 01 Banská Bystrica, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. KaBB-/12907/2023-69968/2023 zo dňa 16.06.2023, takto

rozhodol:

I. Rozhodnutie žalovaného Centra právnej pomoci, Kancelária Banská Bystrica č. KaBB-/12907/2023-69968/2023 zo dňa 16.6.2023 sa zrušuje a vec sa vracia žalovanému na ďalšie konanie.

II. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi úplnú náhradu dôvodne vynaložených trov konania v rozsahu 100 %, v lehote 30 dní od právoplatnosti uznesenia o výške trov konania, ktoré bude vydané po právoplatnosti tohto rozsudku.

odôvodnenie:

1. Centrum právnej pomoci, Kancelária Banská Bystrica (ďalej len „žalovaný“) na základe § 10 ods. 5 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi (ďalej len „zákon č. 327/2005 Z. z.“) v spojení so zákonom č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (ďalej len „správny poriadok“) a jeho Organizačným poriadkom rozhodnutím č. KaBB-/12907/2023-69968/2023 zo dňa 16.6.2023 rozhodol tak, že žiadateľovi – žalobcovi v právnej veci: preskúmanie rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ústredie č. 1049972102022 zo dňa 23.1.2023 v spojení s upovedomením Sociálnej poisťovne pobočka, Banská Bystrica č. 1049972102022 zo dňa 14.11.2022 o začatí vymáhania pohľadávky Sociálnej poisťovne v sume 75,30 eur v správnom súdnom konaní nepriznal nárok na poskytovanie právnej pomoci.

2. Žalovaný v odôvodnení rozhodnutia uviedol, že dňa 29.5.2023 mu bola doručená žiadosť žiadateľa o poskytnutie právnej pomoci v právnej veci preskúmanie rozhodnutia o odvolaní proti upovedomeniu o začatí vymáhania pohľadávky z titulu náhrady škody v sume 75,30 eur v správnom súdnom konaní. Žiadosť bola riadne doplnená 14.6.2023. Poukázal na znenie § 3 ods. 1, § 6a ods. 1 v spojení s § 6 ods. 1 písm. c) zákona č. 327/2005 Z. z., v zmysle ktorého má žiadateľ právo na poskytnutie právnej pomoci, ak hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy (t.j. v súčasnosti 700 eur), okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčíslieť v peniazoch. Z predložených dokladov bolo podľa žalovaného zrejmé, že žiadateľ sa správnou žalobou domáhal preskúmania rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ústredie č. k. 1049972102022 zo dňa 23.1.2023 o zamietnutí odvolania žiadateľa zo dňa 21.12.2022 proti upovedomeniu Sociálnej poisťovne, pobočka Banská Bystrica o začatí vymáhania pohľadávky v sume 75,30 eur č. 1049972102022 zo dňa 14.11.2022 v konaní vedenom na Krajskom súde v Banskej Bystrici pod sp. zn. 28Sa/8/2023. Z predložených dokladov mal ďalej za zrejmé, že Sociálna poisťovňa si predmetnú pohľadávku vymáha z titulu náhrady škody, ktorá bola určená právoplatným a vykonateľným

rozsudkom Okresného súdu Veľký Krtíš sp. zn. 3T/8/2019 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 4To/109/2019 zo dňa 6.11.2019. Vzhľadom na uvedené skutočnosti mal žalovaný za to, že v danom prípade je možné určiť hodnotu sporu výškou sumy vymáhaného záväzku 75,30 eur, keďže o povinnosti nahradiť škodu sa rozhodlo už v právoplatne skončenom súdnom konaní a upovedomením o začatí vymáhania pohľadávky sa teda realizuje vykonávacie konanie Sociálnej poisťovne na podklade právoplatného a vykonateľného exekučného titulu. Na základe skutočnosti, že vo veci, s ktorou sa žiadateľ na žalovaného obrátil, nebola splnená podmienka hodnoty sporu, čím žiadateľ nespĺnil jednu z troch kumulatívnych podmienok na priznanie nároku na právnu pomoc, mal žalovaný za to, že nie je nevyhnutné zaujímať stanovisko k tomu, či žiadateľ spĺňa podmienku stavu materiálnej núdze a podmienku, že nejde o zrejmú bezúspešnosť sporu. Nesplnenie hoci len jednej z podmienok pre priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci má za následok negatívne rozhodnutie o nároku na poskytnutie právnej pomoci.

3. Proti tomuto rozhodnutiu podal žalobca na Krajskom súde v Banskej Bystrici správnu žalobu, ktorou sa domáhal jeho zrušenia a vrátenia veci žalovanému na ďalšie konanie. V žalobe poukázal na to, že dňa 25.5.2023 podal na Centrum právnej pomoci žiadosť o priznanie zástupcu z radov advokátov na zastupovanie vo veci sp. zn. 28Sa/8/2023, vedenej na Krajskom súde v Banskej Bystrici. V žalobou napadnutom rozhodnutí o nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci došlo zo strany žalovaného k porušeniu základných práv v zmysle čl. 12, čl. 13 ods. 1 písm. a), čl. 19 ods. 1, 2, čl. 46 ods. 1, 2, 3, čl. 47 ods. 2, 3 Ústavy SR a následne podľa Ústavného zákona č. 23/1991 § 1, 2, § 3 ďalej čl. 1, čl. 3 ods. 3, čl. 7 ods. 1, čl. 37 ods. 2, čl. 38 ods. 2 ale i zákona č. 40/1964 Zb. a to § 1 ods. 1, § 3 ods. 1, § 11, § 13 ods. 1, 2, taktiež Charty základných práv európskej únie, ktoré vydal Štrasburg 12.12.2007 a to HI 1 dôstojnosť čl. 1, čl. 3 ods. 1, Hlava II – Slobody čl. 6, čl. 7, čl. 8 ods. 1, ďalej Hlava III Rovnosť čl. 20, čl. 21 ods. 1, Hlava VI Spravodlivosť čl. 47, čl. 53 Úroveň ochrany a ďalšie state tohto práva, taktiež Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd z 3.9.1953 a to jeho čl. 6 ods. 1. Poukázal že má právo na to, aby sa v jeho veci konalo ústavne súladným výkladom aplikovateľnej právnej normy a to tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania a toto nebolo absolútne zabezpečené. Žalovaný nedal v odôvodnení rozhodnutia presvedčivú a jasnú odpoveď na všetky podstatné otázky a v rozpore s vykonaným dokazovaním prijal amorálny záver kde je dokázané, že práve žalovaný neuniesol dôkazné bremeno. Okrem uvedeného postupom žalovaného malo dôjsť k zásahu do jeho práv na ochranu osobnosti v zmysle príslušných ustanovení Občianskeho zákonníka.

4. Žalovaný vo vyjadrení k žalobe zo dňa 17.4.2024 uviedol, že z obsahu žaloby nevyplýva, že by v nej bol namietaný dôvod, pre ktorý došlo k vydaniu rozhodnutia o nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci, čo bolo v danom prípade nesplnenie jednej z podmienok, ktorých kumulatívne splnenie vyžaduje zákon č. 327/2005 Z. z. a to konkrétne, že v právnej veci žalobcu nebola splnená podmienka hodnoty sporu. Žalobca sa vo svojej žalobe nevyjadril k podstate rozhodnutia ani neuvádzal dôvody, z ktorých by mohlo byť zrejmé, že žalovaný nesprávne vyhodnotil hodnotu sporu, vo svojom rozhodovaní pochybil a mal by zmeniť svoje rozhodnutie, resp. že v danom prípade nemal hodnotu sporu vôbec posudzovať. Mal za to, že v danom prípade sa nejednalo o spor, v ktorom by hodnota sporu nemohla byť presne vyčíslená, keďže táto bola právoplatne ustálená v trestnom konaní, konkrétne vo výroku o náhrade škody a Sociálna poisťovňa žalobcom napadnutím uznesením len pristúpila k vymáhaniu daného záväzku vo vykonávacom konaní, pričom toto uznesenie nemalo vplyv na iné práva a povinnosti žiadateľa. Považoval za jednoznačné, že v danej veci je možné určiť hodnotu sporu z predmetu vymáhanej pohľadávky, teda ako sumu 75,30 eur, ktorá s určitosťou nedosahuje minimálnu hodnotu sporu v zmysle zákona č. 327/2005 Z. z. a v nadväznosti na zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde, keďže táto bola určená v čase rozhodovania žalovaného sumou 700 eur. Poukázal aj na tú skutočnosť, že v zmysle zákona č. 327/2005 Z. z. nemá pôsobnosť vo veciach trestného súdnictva, a teda nemohlo žiadnym spôsobom žalobcovi poskytnúť právne zastúpenie v trestnom konaní na podklade ktorého si Sociálna poisťovňa vymáha od žalobcu vo vykonávacom konaní danú pohľadávku v sume 75,30 eur. V danej veci bolo o výške pohľadávky rozhodnuté v trestnom súdnictve a nie na podklade rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ktorá žiadateľom napadnutým upovedomením o začatí vymáhania pohľadávok zo dňa 14.11.2022 len začala vymáhať pohľadávku na základe právoplatného a vykonateľného exekučného titulu, a teda Sociálna poisťovňa rozhodla len o vymáhaní tejto pohľadávky, nie o samotnom dôvode a výške pohľadávky. Taktiež poukázal na to, že právo v zmysle čl. 47 ods. 2 Ústavy SR nemožno chápať absolútne, keďže priamo v tomto článku Ústava SR odkazuje na podmienky stanovené zákonom, v danom prípade zákonom č. 327/2005 Z. z.

5. Žalobca vo vyjadrení zo dňa 10.6.2024 uviedol, že žalovaný mu neposkytol v zmysle zákonov SR ochranu právnej a fyzickej ochrany podľa Občianskeho zákonníka. Žalobu považoval za plne odôvodnenú. Mal za to, že mu bolo upreté zákonné právo byť zastúpený právnym zástupcom z radov advokátov pre konanie, kde požadoval ustanovenie tohto zástupcu. Opätovne poukázal na znenia článkov Ústavy SR, k porušeniu ktorých malo postupom a rozhodnutím žalovaného dôjsť. Podľa žalobcu uvedeným rozhodnutím utrpel dosť vážne a príliš vážne následky, ktoré sa už zrejme nikdy nebudú dať vziať späť. Išlo aj o spôsobenie majetkovej ujmy. Zastával názor, že splnil kritériá na ustanovenie zástupcu z radov advokátov. Údaje uvádzané v žiadosti neboli nikdy poriadne preskúmané. V ďalšom období ako i v žalobe poukazoval na porušenia vnútroštátnych právnych predpisov, predovšetkým Občianskeho zákonníka, ale do pozornosti dal i Všeobecnú deklaráciu ľudských práv.

6. Podľa § 3 ods. 3 písm. a) zákona č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov ak § 4 ods. 1 neustanovuje inak, výkon súdnictva prechádza od 1. júna 2023 z krajských súdov na správne súdy vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. júna 2023 daná právomoc správnych súdov, a to z Krajského súdu v Banskej Bystrici, Krajského súdu v Trenčíne a Krajského súdu v Žiline na Správny súd v Banskej Bystrici.

7. Správny súd v Banskej Bystrici (ďalej len „správny súd“) preskúmal na základe žaloby zákonnosť rozhodnutia žalovaného, ako aj postup, ktorý predchádzal jeho vydaniu. Dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie žalovaného je potrebné pre nezákonnosť zrušiť a vec vrátiť žalovanému na ďalšie konanie. Správny súd rozhodol rozsudkom na pojednávaní dňa 4.12.2025.

8. Predmetom súdneho prieskumu bolo rozhodnutie žalovaného č. KaBB-/12907/2023-69968/2023 zo dňa 16.6.2023, ktorým s poukazom na § 10 ods. 5 zákona č. 327/2005 Z. z. v spojení so správnym poriadkom a jeho Organizačným poriadkom rozhodnutím rozhodol tak, že žalobcovi ako žiadateľovi v právnej veci: preskúmanie rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ústredie č. 1049972102022 zo dňa 23.1.2023 v spojení s upovedomením Sociálnej poisťovne pobočka, Banská Bystrica č. 1049972102022 zo dňa 14.11.2022 o začatí vymáhania pohľadávky Sociálnej poisťovne v sume 75,30 eur v správnom súdnictve nepriznal nárok na poskytovanie právnej pomoci.

9. V súvislosti s plnením úloh správneho súdnictva v spojení so súdnym prieskumom napadnutého rozhodnutia a predmetnej správnej žaloby podanej žalobcom správny súd na tomto mieste poukazuje na prislúchajúce ustanovenia zákona č. 162/2015 Z. z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „S.s.p.“), konkrétne na ustanovenia § 2, § 6 ods. 1, § 6 ods. 2 písm. a), § 177 a nasl. S.s.p.

10. Podľa § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 327/2005 Z. z., tento zákon sa vzťahuje na poskytovanie právnej pomoci v občianskoprávných veciach, obchodnoprávných veciach, pracovnoprávných veciach, rodinnoprávných veciach, v konaniach o oddžžení podľa osobitného predpisu, v konaní pred súdom v správnom súdnictve a v týchto veciach aj v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky (ďalej len „vnútroštátne spory“).

11. Podľa § 6 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z., fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, ak a) jej príjem nepresahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom, b) nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu a c) hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčíslit' v peniazoch.

12. V nadväznosti na vyššie citovanú právnu úpravu správny súd uvádza, že aby bol žiadateľ úspešný so svojou žiadosťou o priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci, musí kumulatívne splniť tri podmienky stanovené v § 6 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. V predmetnej veci žalovaný v rámci právneho posúdenia žiadosti žalobcu o poskytnutie právnej pomoci dospel k záveru o nesplnení podmienky uvedenej v ust. § 6 ods. 1 písm. c) zákona č. 327/2005 Z.z. t. j., že hodnota sporu je vyčísliteľná v peniazoch a táto hodnota sporu neprevyšuje hodnotu minimálnej mzdy. V tejto súvislosti žalovaný argumentoval tým, že žiadateľ má právo na poskytnutie právnej pomoci, ak hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy (toho času 700 eur), okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčíslit' v peniazoch. Poukazoval na to, že žiadateľ sa správnou žalobou domáhal preskúmania rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ústredie č. k. 1049972102022 zo dňa 23.1.2023 o zamietnutí odvolania žiadateľa zo dňa 21.12.2022 proti upovedomeniu Sociálnej poisťovne, pobočka Banská Bystrica o začatí

vymáhania pohľadávky v sume 75,30 eur č. 1049972102022 zo dňa 14.11.2022 v konaní vedenom na Krajskom súde v Banskej Bystrici pod sp. zn. 28Sa/8/2023. Ďalej vychádzal z toho, že Sociálna poisťovňa si predmetnú pohľadávku vymáha z titulu náhrady škody, ktorá bola už určená právoplatným a vykonateľným rozsudkom Okresného súdu Veľký Krtíš sp. zn. 3T/8/2019 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 4To/109/2019 zo dňa 6.11.2019. Vzhľadom na uvedené skutočnosti žalovaný prijal záver, že v danom prípade je možné určiť hodnotu sporu výškou sumy vymáhaného záväzku 75,30 eur, keďže o povinnosti nahradiť škodu sa rozhodlo už v právoplatne skončenom súdnom konaní a upovedomením o začatí vymáhania pohľadávky sa teda realizuje vykonávacie konanie Sociálnej poisťovne na podklade právoplatného a vykonateľného exekučného titulu. Na základe skutočností, že vo veci, s ktorou sa žiadateľ na žalovaného obrátil, nebola splnená podmienka hodnoty sporu.

13. Správny súd ešte predtým, než pristúpil k vecnému prieskumu žalobou napadnutého rozhodnutia považoval za potrebné uviesť, že hoci žalobca svoju žalobu formuloval pomerne všeobecne až neurčito (navyše bez previazanosti na konkrétne zákonné ustanovenia, na základe ktorých došlo k vydaniu rozhodnutia žalovaného), možno konštatovať, že žalobca vyjadril nesúhlas s vyhodnotením ne/splnenia podmienok na poskytnutie právnej pomoci ako aj odôvodnením tohto záveru. Vzhľadom na to, že žalobca je osobou bez právnického vzdelania a žalovaným je Centrum právnej pomoci, správny súd mal za to, že na podanú žalobu je potrebné nahliadať neformálnejšie, hoci to právna úprava nepredpokladá (ako je tomu napr. v prípade sociálnych vecí). Správny súd preto s ohľadom na uvedené podrobil súdному prieskumu žalobou napadnuté rozhodnutie predovšetkým z toho hľadiska, či žalovaný vec správne právne posúdil (a to pokiaľ sa týka aplikácie ust. § 6 ods. 1 písm. c/ zákona č. 327/2005 Z.z. t. j., že hodnota sporu bola v danej veci vyčísliteľná v peniazoch a táto hodnota sporu neprevyšovala hodnotu minimálnej mzdy).

14. Ako už bolo uvedené, keďže žalovaný (z dôvodov vyššie popísaných) splnenie ďalších podmienok už neskúmal, správny súd vyhodnotil ako kľúčové a zásadné v predmetnej veci, či žalovaný správne právne posúdil, ak dospel k záveru, že žalobca nesplnil podmienku podľa § 6 ods. 1 písm. c) zákona č. 327/2005 Z. z. Správne súdu je známa skoršia rozhodovacia činnosť súdov, kedy boli obdobné právne veci súdmi v správnom súdnictve vyhodnocované tak, že v správnom súdnictve ide o prieskum zákonnosti rozhodnutí orgánov verejnej správy a hodnotu sporu nemožno vyčísliť v peniazoch. Taktiež je správne súdu známy i následný posun v rozhodovacej činnosti súdov, v rámci ktorého bol ako súladný so zákonom hodnotený záver, že v správnom súdnictve možno za určitých podmienok hodnotu sporu vyčísliť v peniazoch. Daný stav viedol následne k tomu, že zodpovedanie právnej otázky, či je rozhodnutie správneho orgánu ukladajúce povinnosť, resp. znejúce na určitú sumu takým predmetom konania v správnom súdnictve, ktorého hodnotu možno vyčísliť v peniazoch na účely § 6 ods. 1 písm. c) zákona č. 327/2005 Z.z. bolo uznesením sp. zn. 5Sžk/13/2021 zo dňa 10.11.2022, predložené na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu Najvyššieho správneho súdu SR (ďalej len ako „veľký senát“), ktorý prijal k tejto otázke záver v rozsudku sp. zn. 19SVs/3/2022 zo dňa 30.1.2024.

15. Veľký senát v rozsudku sp. zn. 19SVs/3/2022 zo dňa 30.1.2024 okrem iného uviedol, že: „... veľký senát však zastáva názor, že na účely § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci nie je možné v správnom súdnictve vyčísliť hodnotu sporu ani v prípade povinnosti stanovenej rozhodnutím správneho orgánu na zaplatenie určitej sumy, ...“. Uvedený záver veľký senát odôvodnil tromi dôvodmi, a to predmetom konania/sporu v správnom súdnictve, úmyslom zákonodarcu a ústavnými princípmi.

16. K predmetu konania v správnom súdnictve veľký senát v bodoch č. 17 a 18 spomenutého rozsudku sp. zn. 19SVs/3/2022 zo dňa 30.1.2024 uviedol, že: „17. Veľký senát v prvom rade v súvislosti s otázkou predmetu sporu v správnom súdnictve ustálil, že primárnou úlohou správneho súdnictva je poskytovať ochranu právam a právom chráneným záujmom fyzických a právnických osôb v oblasti verejnej správy (§ 2 ods. 1 SSP). Túto ochranu však správne súdnictvo nezabezpečuje tým, že priamo rozhoduje o subjektívnych právach účastníkov súdneho konania, ale tým, že preskúmava výsledky činnosti orgánov verejnej správy, ktorými dochádza k zásahom do základných práv a slobôd fyzických a právnických osôb (§ 2 ods. 2 SSP). Predmetom konania/sporu v rámci správneho súdnictva je teda „zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy,“ poskytovanie ochrany pred nečinnosťou a rozhodovanie v ďalších veciach určených zákonom (§ 6 ods. 1 SSP). Takto formulovaný predmet sporu/konania v správnom súdnictve nie je možné vyčísliť v peniazoch, hoci sa môže týkať aj konkrétnej finančnej povinnosti alebo finančného nároku. 18.

Predmetom sporu v správnom súdnictve je preskúmanie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu (hoc aj peňažne neoceniteľné), pričom len sekundárne je správnym súdnym konaním dotknutá aj konkrétna a vymedzená finančná povinnosť uložená administratívnym rozhodnutím.“

17. Veľký senát v súvislosti s neoceniteľnosťou predmetu konania v správnom súdnictve v bode č. 19 spomenutého rozsudku poukázal tiež na spôsob výpočtu základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v konaniach podľa SSP a tiež spôsob určenia súdneho poplatku v správnom súdnictve.

18. K úmyslu zákonodarcu veľký senát v bodoch č. 21 až 24 spomenutého rozsudku sp. zn. 19SVs/3/2022 zo dňa 30.1.2024 uviedol, že: „20. Veľký senát tiež ustálil, že nebolo cieľom a ani úmyslom zákonodarcu, ktoré boli pretavené do § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci, aby bol predmet sporu v správnom súdnictve vyčísľovaný v peniazoch. Z dôvodovej správy k zákonu o poskytovaní právnej pomoci (osobitná časť k § 6 až 8) možno vyvodiť, že prechod od bezplatného právneho poradenstva k poskytovaniu právnej pomoci na základe vymedzených podmienok „predstavuje zlepšenie minimálnej právnej ochrany, ktorú zakotvuje Ústava Slovenskej republiky. Štát žiadnym spôsobom negatívne nezasahuje do práva na súdnu a inú právnu ochranu. Práve naopak, preberá na seba pozitívny záväzok vo vzťahu k občanom v núdzi, a to v rozsahu, ktorý je prijateľný z hľadiska dlhodobej udržateľnosti.“ Právo na poskytnutie právnej pomoci zákonodarcu previazal s tromi podmienkami (i) stavom materiálnej núdze žiadateľa, (ii) absenciou zrejmej bezúspešnosti sporu a (iii) hodnotou sporu prevyšujúcou minimálnu mzdu v prípade sporov s oceneľnou hodnotou sporu. 21. Pri podmienke hodnoty sporu „návrh predkladateľa vychádza z logickej premisy, aby náklady, ktoré štátu vzniknú v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci neboli v zjavnom negatívnom pomere k celkovej hodnote sporu. Predpokladá sa, že v takýchto prípadoch by účastník ani inak nevyužil odbornú právnu pomoc, a to z hľadiska jej ekonomickej neefektívnosti. Vyňaté sú spory, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčísliť v peniazoch.“ 22. Uvedenú úvahu zákonodarcu je podľa veľkého senátu potrebné vnímať v kontexte princípu bezrozpornosti právneho poriadku. V občianskoprávných sporoch totiž zákon v zásade zakotvuje len fakultatívne právne zastúpenie (§ 24 až § 28 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok, ďalej len „OSP“; čl. 13 ods. 1 a 2 a § 89 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, ďalej len „CSP“). Inými slovami, neposkytnutie právnej pomoci osobe v núdzi v bežných civilných sporoch s ohľadom na hodnotu sporu nespôsobuje nemožnosť nárok uplatniť na súde, a teda neobmedzuje prístup k súdu. Ale reflektuje na logickú úvahu, že ide o spor, kde by si bežná fyzická osoba pravdepodobne ne zvolila právne zastúpenie z dôvodu neefektívnosti a svoj nárok by prípadne uplatnila na súde bez využitia právneho zastúpenia. Právna úprava umožňujúca osobe uplatniť jej nárok nižšej hodnoty na súde i keď bez právneho zastúpenia, pokiaľ pre nezastúpenú osobu garantuje primerané procesné uľahčenia (poučovacia povinnosť), nevytvára diskonformitu s čl. 46 ods. 1 Ústavy (OROSZ, L.; SVÁK, J. a kol.: Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok I. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, str. 603). 23. V správnom súdnictve je však situácia odlišná, keďže požiadavka právneho zastúpenia je a bola aj v minulosti vo väčšinovej agende obligatórna (§ 250a OSP; § 49 ods. 1 SSP). Nesplnenie povinnosti právneho zastúpenia v konaní pred správnym súdom je pritom sankcionované odmietnutím žaloby (§ 98 ods. 1 písm. f) SSP). Osoba v núdzi preto nemá pred sebou voľbu, či svoj nárok uplatní s využitím alebo bez využitia právnej pomoci. Nejde teda o ekonomickú úvahu či úvahu založenú na princípe efektivity. Neposkytnutie právnej pomoci pre osobu vo finančnej núdzi v správnom súdnictve de facto znamená stratu možnosti žalovať - brániť svoje právo a zamedzuje sa jej tým prístup k súdu. 24. Výklad, v zmysle ktorého by bolo možné v správnom súdnictve podmieňovať poskytnutie právnej pomoci hodnotou sporu a v konečnom dôsledku znemožniť účastníkovi konania aspoň jeden stupeň súdneho prieskumu, by tak bol v rozpore so zákonodarcom deklarovaným cieľom (i) zlepšenia minimálnej právnej ochrany osôb v núdzi, (ii) negatívne by zasahoval do práva na súdnu a inú právnu ochranu osôb v núdzi a (iii) odkazoval by na predpoklad a ekonomickú úvahu/rozhodnutie, ktoré účastníci konania v správnom súdnictve bez rizika straty sporu (a tým akceptovania zásahu do svojich základných práv a slobôd) nemajú.“

19. K ústavným princípom veľký senát v bodoch č. 27 až 31 spomenutého rozsudku sp. zn. 19SVs/3/2022 zo dňa 30.1.2024 uviedol, že: „27. Vychádzajúc z čl. 46 ods. 1 Ústavy má každý právo na prístup k súdu. Toto právo je čl. 46 ods. 2 Ústavy rozšírené a konkretizované ako právo na prístup k súdu oprávnenému preskúmať zákonnosť rozhodnutia orgánu verejnej správy, pričom z právomoci súdu nemôže byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd. Právo na prístup k súdu vymedzené v čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy bližšie vymedzujú osobitné právne predpisy (čl. 46 ods. 4 a

čl. 51 ods. 1 Ústavy). Toto právo môže podliehať rôznym obmedzeniam, ktoré však musia spĺňať prísne ústavné požiadavky - musia sledovať legitímny cieľ, musia byť primerané a nesmú odopierať podstatu a zmysel ústavne garantovaných práv (čl. 13 ods. 4 Ústavy). Podstatou práva na prístup k súdu v rámci správneho súdnictva vymedzeného v čl. 46 ods. 2 Ústavy je pritom umožniť tomu, kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, obrátiť sa na súd, ak sa takéto rozhodnutie týka základných práv a slobôd. Teda umožniť dotknutej osobe brániť sa voči zásahu do svojich základných práv a slobôd výkonom verejnej moci zo strany orgánov verejnej správy. 28. V právnom poriadku možno nájsť viacero obmedzení týkajúcich sa práva na prístup k súdu. Vo všeobecnosti ide najmä o súdne a iné poplatky (zákon o súdnych poplatkoch), či právnu úpravu lehôt (napr. § 181 ods. 1 až 4 SSP). Správne súdnictvo je v porovnaní s inými časťami súdnej sústavy (civilné a trestné súdnictvo) špecifické aj osobitným obmedzením prístupu k súdu – široko formulovanou povinnosťou právneho zastúpenia (§ 49 ods. 1 SSP). Obligatórne právne zastúpenie sa pritom v podstatnej časti súdnych sporov v rámci správneho súdnictva nevzťahuje len na konanie o kasačnej sťažnosti (ako osobitného opravného prostriedku smerujúceho najvyššej súdnej inštancii v rámci správneho súdnictva), ale už na konanie pred správnym súdom. 29. Kasačný súd už opakovane judikoval, že požiadavka obligatórneho právneho zastúpenia nie je samoúčelná, ale „... vyplýva z povahy správneho súdnictva, v ktorom sa preskúmava zákonnosť rozhodnutí správnych orgánov. V prejednávanej veci je povinnosť kvalifikovaného právneho zastúpenia daná tak v konaní pred krajským súdom, ako aj v kasačnom konaní, pričom táto legitímna požiadavka má prispieť k profesionalite konania a sleduje sa ňou v prvom rade ochrana práv žalobcu, resp. sťažovateľa, ako účastníkov súdneho preskúmacieho konania, v ktorom sa v rozhodujúcej miere riešia právne otázky a medzi účastníkmi je často sporným len výklad právnych predpisov“ (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Asan 29/2019 zo dňa 11. decembra 2019, bod 18, obdobne tiež rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Sžfk 28/2019 zo dňa 11. júla 2019, sp. zn. 5 Sžfk 27/2018 zo dňa 12. septembra 2019 a iné). Uvedený záver veľký senát nespochybňuje, ale pripomína, že hoci samotná požiadavka právneho zastúpenia v správnom súdnom konaní, i keď obmedzujúca prístup k súdu, nie je rozporná s čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy a ani s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), môže sa takou stať v prípade excesívneho, formalistického uplatňovania bez ohľadu na ňou sledovaný legitímny cieľ, podmienku primeranosti a požiadavku zachovania podstaty práva na spravodlivý proces (mutatis mutandis rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci DYLUŠ proti Poľsku zo dňa 23. septembra 2021, sťažnosť č. 12210/14, body 41 až 42, 45 a 46, ako aj WILLEMS a GORJON proti Belgicku zo dňa 21. septembra 2021, sťažnosť č. 7420916 a 3 ďalšie, body 85 až 88). 30. Pokiaľ zákonodarca zavádza požiadavku obligatórneho právneho zastúpenia v súdnom konaní, s ohľadom na podstatu práva podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy (teda zachovanie efektívnej a reálnej možnosti prístupu účastníka konania k súdu), vzniká mu pozitívna povinnosť zabezpečiť potrebnú právnu pomoc osobám, ktoré si ju nemôžu dovoliť. Teda musí zabezpečiť, aby požiadavka právneho zastúpenia (či právneho vzdelania) nezabraňovala osobám nedisponujúcim dostatkom finančných prostriedkov domáhať sa svojich práv na súde (HUSSEINI, F.; BARTOŇ, M.; KOKEŠ, M.; KOPA, M. a kol.: Listina základných práv a svobod. Komentár. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2021, str. 1058; OROSZ, L.; SVÁK, J. a kol.: Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok I. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, str. 603-604). Výklad vylučujúci možnosť priznať právnu pomoc osobám v núdzi s ohľadom na tvrdnú nízku hodnotu predmetu sporu v správnom súdnictve má za následok odmietnutie spravodlivosti vo vzťahu k týmto osobám a znemožnenie ich prístupu k súdu. A to nie len pri osobitných opravných prostriedkoch v správnom súdnictve (pri podaní kasačnej sťažnosti), ale odníma im možnosť vôbec žalovať zákonnosť rozhodnutia pred správnym súdom. Tento stav podľa veľkého senátu zasahuje do podstaty práva na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy. A to aj vo vzťahu k takým rozhodnutiam správnych orgánov, ktorými dochádza k ukladaniu peňažných povinností, a teda aj do zásahu do práva týchto osôb na majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy.“

20. Záverom veľký senát v bode č. 33 rozsudku sp. zn. 19SVs/3/2022 zo dňa 30.1.2024 zhrnul svoje závery nasledovne: „Na základe doteraz uvedenej argumentácie preto veľký senát uzatvára, že na účely § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci je potrebné považovať predmet správneho súdneho konania (sporu) za taký, ktorého hodnotu nie je možné vyčíslieť v peniazoch, a to aj v prípade, ak je predmetom správneho súdneho prieskumu rozhodnutie správneho orgánu ukladajúce povinnosť zaplatiť určitú sumu. Veľký senát sa stotožnil s predkladajúcim senátom v tom, že je potrebné sa odchyliť pri riešení nastolenej právnej otázky od doterajšej rozhodovacej činnosti kasačného súdu (bod 11 tohto rozsudku).“

21. Správny súd poukazuje na to, že v prípade rozhodnutia (ktoré bolo predmetom súdneho prieskumu v konaní vedenom pod sp. zn. 28Sa/8/2023, resp. vo vzťahu ku ktorému konaniu žalobca požiadal o poskytnutie právnej pomoci a v súvislosti s ktorým bolo rozhodnuté žalovaným o nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci žalobcovi) nešlo o také rozhodnutie, ktorým by bola žalobcovi výslovne určená peňažná povinnosť, no smerovalo k vymoženiu pohľadávky už takto určenej (rozsudkami, ktoré vzišli z trestného konania). Uvedené však nič nemení na tom, že žalobca sa domáhal súdneho prieskumu administratívneho rozhodnutia (vydaného orgánom verejnej správy – Sociálnou poisťovňou) a vo vzťahu k tomuto súdному konaniu požadoval i priznanie právnej pomoci. Za tohto stavu preto správny súd opierajúc sa aj o právne závery vyplývajúce z rozsudku veľkého senátu sp. zn. 19SVs/3/2022 zo dňa 30.1.2024 dospel k záveru, že na účely aplikácie § 6 ods. 1 písm. c) zákona č. 327/2005 Z. z. bolo potrebné vychádzať z toho, že predmet správneho súdneho konania (v danom prípade upovedomenie o začatí vymáhania pohľadávok, resp. naň nadväzujúceho rozhodnutia o odvolaní) nemožno považovať za taký, ktorého hodnotu je možné vyčísliť v peniazoch.

22. Správny súd na základe vyššie uvedeného dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie žalovaného vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, keď žalovaný pri posúdení žiadosti žalobcu o poskytnutie právnej pomoci aplikoval správny právny predpis (zákon č. 327/2005 Z. z.) a jeho ustanovenie § 6, avšak ustanovenie § 6 ods. 1 písmeno c) tohto zákona bolo nesprávne vyhodnotené tak, že rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie, ktorého preskúmania sa žalobca domáhal v inom správnom súdnom konaní správnu žalobou, vo vzťahu ku ktorej žiadal o poskytnutie právnej pomoci je rozhodnutím, ktorého hodnotu sporu je možné vyčísliť v peniazoch, čo je v rozpore s vyššie uvedeným závermi veľkého senátu.

23. Správny súd teda dospel s poukazom na vyššie uvedené skutočnosti ku konečnému záveru, že správna žaloba je dôvodná, keďže napadnuté rozhodnutie žalovaného vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci, čím došlo k splneniu podmienky na zrušenie napadnutého rozhodnutia žalovaného podľa § 191 ods. 1 písm. c) S.s.p., na základe čoho správny súd rozhodol tak, ako je to uvedené vo výroku I. tohto rozsudku.

24. V ďalšom konaní bude úlohou žalovaného opätovne vec právne posúdiť a postupovať v intenciách vyššie prezentovaných názorov, podľa ktorých na účely § 6 ods. 1 písm. c) zákona č. 327/2005 Z. z. nie je možné v správnom súdnom konaní vyčísliť hodnotu sporu ani v prípade povinnosti stanovenej, prípadne i vymáhanej správnym orgánom (bez ohľadu na to, že ide o peňažnú povinnosť majúcu pôvod v trestnom konaní). V tejto súvislosti správny súd upozorňuje žalovaného na ustanovenia § 191 ods. 6 S.s.p., podľa ktorého je viazaný právnym názorom správneho súdu vysloveným v tomto rozhodnutí.

25. O náhrade trov konania správny súd vzhľadom na celkový úspech žalobcu v konaní rozhodol v súlade s § 167 ods. 1 S.s.p. vo výroku II. tak, že žalobcovi priznal právo na úplnú náhradu dôvodne vynaložených trov konania voči žalovanému.

26. Toto rozhodnutie prijal senát Správneho súdu v Banskej Bystrici jednohlasne (§ 139 ods. 4 S.s.p.).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku je prípustná kasačná sťažnosť, ktorú môže podať účastník konania, ak bolo rozhodnuté v jeho neprospech (§ 442 ods. 1 SSP).

Kasačná sťažnosť musí byť podaná v lehote jedného mesiaca od doručenia rozhodnutia Správneho súdu v Banskej Bystrici oprávnenému subjektu (§ 443 ods. 1 SSP).

Kasačná sťažnosť sa podáva na správnom súde, ktorý napadnuté rozhodnutie vydal (§ 444 ods. 1 SSP). Kasačnú sťažnosť možno odôvodniť len tým, že správny súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že

- a) na rozhodnutie vo veci nebola daná právomoc súdu v správnom súdnom konaní,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník konania, nemal procesnú subjektivitu,
- c) účastník konania nemal spôsobilosť samostatne konať pred krajským súdom v plnom rozsahu a nekonal za neho zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už skôr právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už skôr začalo konanie,
- e) vo veci rozhodol vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený krajský súd,

- f) nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- g) rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci,
- h) sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu,
- i) nerešpektoval záväzný právny názor, vyslovený v zrušujúcom rozhodnutí o kasačnej sťažnosti alebo
- j) podanie bolo nezákonne odmietnuté.

(2) Dôvod kasačnej sťažnosti uvedený v odseku 1 písm. g) až i) sa vymedzí tak, že sťažovateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. Dôvod kasačnej sťažnosti nemožno vymedziť tak, že sťažovateľ poukáže na svoje podania pred správnym súdom.

V kasačnej sťažnosti sa musí okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 57 uviesť: a) označenie napadnutého rozhodnutia, b) údaj, kedy napadnuté rozhodnutie bolo sťažovateľovi doručené, c) opísanie rozhodujúcich skutočností, aby bolo zrejmé, v akom rozsahu a z akých dôvodov podľa § 440 sa podáva, d) návrh výroku rozhodnutia. Sťažnostné body možno meniť len do uplynutia lehoty na podanie kasačnej sťažnosti.

Kasačnú sťažnosť je potrebné predložiť v potrebnom počte rovnopisov s prílohami tak, aby sa jeden rovnopis s prílohami mohol založiť do súdneho spisu a aby každý ďalší účastník konania dostal jeden rovnopis s prílohami. Ak sa nepredloží potrebný počet rovnopisov a príloh, správny súd vyhotoví kópie podania na trovy toho, kto podanie urobil.

Sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ v prípade konania o správnej žalobe podľa § 6 ods. 2 písm. c/ (správne žaloby v sociálnych veciach) nemusí byť v konaní o kasačnej sťažnosti zastúpený advokátom (§ 449 ods. 2 písm. b/ SSP).